

רע"פ 1294/14 - שרלי פרץ נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 1294/14

לפני: כבוד השופט ס' ג'ובראן

המבקש: שרלי פרץ

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 23.1.2014 בעפ"ג 17866-09-13 שניתן על ידי כבוד השופטים: י' גריל - סג"נ, ש' ברלינר - שופט בכיר וכו' סעב

בשם המבקש: עו"ד בוריס שרמן

בשם המשיבה: עו"ד תמר בורנשטין

החלטה

1. בקשה למתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (סגן הנשיא י' גריל והשופטים ש' ברלינר וכו' סעב) בעפ"ג 17866-09-13 מיום 23.1.2014, במסגרתו נדחה ערעור המבקש על פסק דינו של בית משפט השלום לתעבורה בחדרה (השופט מ' גינות) בת"ד 1483-07 מיום 28.6.2012 (הכרעת דין) ומיום 14.8.2013 (גזר דין).

רקע והליכים

עמוד 1

2. נגד המבקש הוגש כתב אישום ביום 22.7.2007 בגין עבירה של גרימת מוות בנהיגה רשלנית לפי סעיף 64 לפקודת התעבורה [נוסח חדש], התשכ"א-1961 וסעיף 304 לחוק העונשין, התשל"ז-1977. על פי עובדות כתב האישום, ביום 16.10.2006 המבקש נסע ברכב מסחרי בדרך בין עירונית על כביש דו מסלולי. בסמוך למחלף "אולגה", סטה המבקש מהנתיב השמאלי לנתיב הימני ופגע בעוצמה רבה בחלק האחורי של מונית אשר נסעה בנתיב הימני. כתוצאה מהפגיעה, המונית נהדפה ופגעה בהולכת רגל שעמדה במפרץ חנייה של תחנת אוטובוס (להלן: המנוחה). בכתב האישום נטען כי רשלנותו של המבקש התבטאה בכך שהוא סטה לנתיב הימני מבלי להבחין במונית הנוסעת לפניו, לא האט ולא בלם את רכבו, וכן כי נהג ברכב באי אכפתיות, בקלות דעת ובחוסר זהירות כפי שנהג מן הישוב היה נוהג בנסיבות העניין.

3. בית משפט השלום הרשיע ביום 28.6.2012 את המבקש בעבירה שיוחסה לו בכתב האישום וזאת לאחר שמיעת הוכחות. בית המשפט קבע כי לא ניתן לשלול את גרסת המבקש לפיה הוא נסע בנתיב הימני ולא סטה מהנתיב השמאלי לימני, עם זאת, לא קיבל את גרסתו לפיה המונית חתכה מהנתיב השמאלי לימני, וקבע כי המונית נסעה בנתיב הימני כמתואר בכתב האישום. לנוכח האמור, בית המשפט הרשיע את המבקש על סמך תרחיש לפיו הרכב בו נסע המבקש פגע במונית כאשר שניהם נסעו בנתיב הימני. בית המשפט קבע כי רשלנותו של המבקש נבעה מהעובדה שהוא היה מודע לכך שמדובר במקום בו צפויה תנועה ערה של רכבים ואוטובוסים שיוצאים מהמפרץ, וכן מקום בו עומדים הולכי רגל רבים הממתינים לאוטובוסים, ועל כן היה עליו לנקוט זהירות מוגברת בנהיגתו ולשמור מרחק סביר. משלא עשה כן, הוא התרשל ובכך גרם למות המנוחה.

4. ביום 14.8.2013, גזר בית המשפט את דינו של המבקש והשית עליו עונש של 6 חודשי מאסר בפועל אשר ירוצו בעבודות שירות; מאסר על תנאי; ופסילת רישיון בפועל ועל תנאי.

5. המבקש ערער על הכרעת הדין ועל גזר הדין לבית המשפט המחוזי. ביום 23.1.2014 דחה בית המשפט המחוזי את הערעור על שני חלקיו, וקבע כי קביעותיו של בית המשפט השלום מבוססות כדבעי וכי אין מקום להתערב בקביעות העובדתיות אשר מבוססות על התרשמות בלתי אמצעית מן העדים. בית המשפט המחוזי גם לא מצא מקום להתערב בעונש שנגזר על המבקש.

הבקשה

6. הבקשה מופנית אך נגד הכרעת הדין. המבקש טוען כי בקשתו מעלה שתי סוגיות משפטיות החורגות מעניינו הפרטי. ראשית, האם ראוי בית משפט הדין נאשם בפלילים להרשיעו בעבירה אשר יוחסה לו בכתב האישום על סמך ראיות שלא נטענו על ידי המאשימה, מבלי ליתן לו הזדמנות להתגונן כנדרש לפי סעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982. בהקשר זה טוען המבקש כי משקיבל בית משפט השלום את גרסתו לפיה הוא נסע בנתיב הימני ולא סטה מהנתיב השמאלי לימני כנטען בכתב האישום, היה עליו לתת לו הזדמנות להתגונן מפני הרשעה על בסיס תרחיש זה. לשיטתו, לו ניתנה לו הזדמנות להתגונן היה יכול להוכיח באמצעות בוחן תנועה כי התאונה הייתה בלתי נמנעת. שנית, האם ניתן לקבוע קטגורית כי בכל תאונה שנגרמה עקב פגיעה מאחור של רכב אחד ברכב אחר, יהיה הנהג שמאחור אחראי לה. לבסוף, המבקש טוען כי הוא לא קיבל את יומו בבית המשפט המחוזי, שכן בית המשפט לא התייחס לטענותיו שעמדו בלב הערעור.

7. המשיבה מתנגדת למתן רשות ערעור. לשיטתה, הבקשה אינה מעלה סוגיה בעלת חשיבות משפטית או ציבורית המצדיקה מתן רשות ערעור. נטען כי התנאים להחלת סעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי כבר נדונו בפסיקת בית משפט זה וכי במקרה הנוכחי לא הייתה מניעה כי בית המשפט יקבע את מסקנותיו מבלי להזהיר את המבקש כי כך בכוונתו לעשות. באשר לסוגיה השנייה אותה מעלה המבקש, המשיבה טוענת כי בית המשפט לא ביסס את הכרעת הדין על קביעה קטגורית אלא קביעותיו התבססו על הנסיבות הספציפיות של המקרה.

דיון והכרעה

8. אין בידי להיעתר למבוקש. רשות ערעור ניתנת כאשר המקרה מעורר סוגיה עקרונית או ציבורית החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים או נוכח שיקולי צדק ייחודיים (רע"א 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982)) (להלן: חניון חיפה). המקרה הנוכחי אינו נמנה על אותם מקרים.

9. באשר לסוגיית ההזדמנות להתגונן, לא מצאתי כי היא מצדיקה מתן רשות ערעור על פי אמות המידה שנקבעו בעניין חניון חיפה. סעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי והמבחנים והתנאים להחלתו כבר נדונו בעבר בבית משפט זה. נקבע כי יש להחיל את הדרישה של "הזדמנות סבירה להתגונן" גם בהקשרים נוספים המתעוררים במסגרת ההליך הפלילי אשר עלולים להוביל למסקנות לחובתו של הנאשם ולא רק שעה שבית המשפט מבקש להרשיע נאשם בעבירה אשר לא יוחסה לו מלכתחילה בכתב האישום (דנ"פ 4603/97 משולם נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(3), פסקה 4 לפסק דינה של השופטת (כתארה אז) ד' ביניש (28.6.1998)). עולה מן האמור, כי בית המשפט יתן לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן גם כאשר הוא מבקש להרשיעו בעבירה אשר יוחסה לו בכתב האישום אך בהתבסס על עובדות אחרות, והכל כאשר סבור הוא כי נפגעה זכותו של הנאשם להתגונן.

10. לגופו של עניין, לא מצאתי כי קופחה זכותו של המבקש להתגונן. המבחן לזכות להתגונן הוא מבחן מהותי ולא מבחן פורמאלי. בהקשר זה יפים דבריו של השופט א' א' לוי בע"פ 6157/03 הוך נ' מדינת ישראל, פסקה 21 (28.932005):

"המבחן להזדמנות סבירה להתגונן הוא מהותי, ולא טכני-פורמאלי [...] כאשר קו ההגנה שהנאשם הציב לעצמו נוכח האישום המופיע בכתב האישום כולל בחובו ממילא את קו ההגנה שהיה מנחה אותו נוכח האישום בו הורשע בפועל, אזי אין לומר כלל ועיקר כי הופתע, וכי לא ניתנה לו הזדמנות סבירה להתגונן [...] יתרה מכך, השאלה אם ניתנה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן לנוכח העובדות החדשות שהתגלו במהלך משפטו, תוכרע בכל מקרה לפי נסיבותיו, ובהקשר זה נקבע, כי אין להשוות בין מקרה שבו הנאשם הורשע לפי מערכת עובדות חדשות שזיקתה לגרסה העובדתית עליה מבוסס כתב האישום, הינה רפה וקלושה, לבין תרחיש שבו יש קשר ענייני ממשי והדוק בין עובדותיו של כתב האישום לבין העובדות החדשות, שנתגלו במהלך המשפט ושכפועל עליהן נסמכת הרשעתו".

11. במקרה הנוכחי, המבקש הורשע בעבירה אשר יוחסה לו בכתב האישום - גרימת מוות ברשלנות. באשר

לדרך בה התרחשה התאונה בפועל, יכול היה המבקש להתגונן על ידי הצגת הגרסה לפיה הוא פגע במונית כאשר שני הרכבים נסעו בנתיב הימני, כפי שנקבע בפועל בהכרעת הדין, ולהוכיח כי התאונה הייתה בלתי נמנעת. אך המבקש בחר לא לעשות זאת, והתגונן על ידי הצגת גרסה לפיה הוא נסע בנתיב הימני כאשר לפתע עקפה אותו וחתכה ימינה מונית אשר נסעה באותה עת בנתיב השמאלי. גרסה אשר לא התקבלה על ידי בית משפט השלום. בית המשפט אף היה מוכן לצאת מנקודת הנחה המטיבה עם המבקש שלפיה הוא נסע בנתיב הימני ולא סטה מהנתיב השמאלי לימני ועל אף זאת מצא כי הוא התרשל. זאת ועוד, איני סבור כי הייתה מניעה שבית המשפט יבחן את העולה מחומר הראיות שהיה בפניו ויקבע את מסקנותיו וממצאיו המפורטים בהכרעת הדין על הדרך בה נהג מבלי להזהיר את המבקש. קביעתו של בית המשפט אודות רשלנותו של המבקש התבססה בעיקר על תנאי הדרך ועל קיומו של מפרץ אוטובוסים ותחנת אוטובוס במקום. בית משפט השלום קבע כי היה על המבקש לצפות בנסיבות אלו את האטת המונית ולהיערך לכך, ומשלא עשה כך נמצא רשלן. בית המשפט המחוזי לא מצא מקום להתערב בקביעות אלו ועל כן לא התערב בהכרעת הדין. בנסיבות אלו, לא שוכנעתי כי נפגעה זכותו של המבקש להתגונן מפני האשמה אשר יוחסה לו.

12. גם לא מצאתי ממש בטענת המבקש לעניין ההרשעה בהתבסס על קביעה קטגורית. קביעתו של בית משפט השלום לגבי רשלנותו של המבקש לא התבססה על קביעה קטגורית בדבר אחריותו של נהג הנוסע ופוגע ברכב מאחור, אלא התבססה על הנסיבות הספציפיות של המקרה. כך נקבע בפסקה 26 להכרעת הדין:

"כפי שקבעתי, הנאשם נסע בכביש 2 מכיוון צפון לדרום ויתכן כפי גרסתו כי נסע בנתיב הימני. לנאשם היה שדה ראייה פתוח מלפנים 200 מטר. לפני הנאשם בנתיב הימני נסעה מונית שהחלה להאט את מהירות נסיעתה בהתקרבה למפרץ אוטובוסים סמוך למחלף אולגה בו ישנה גם תחנת אוטובוסים. מדובר במקום בו צפויה תנועה ערה של רכבים ואוטובוסים שיוצאים מהמפרץ ומקום בו עומדים הולכי רגל רבים הממתינים לאוטובוסים. הנאשם מכיר את המקום ומודע לתנאי הסביבה. בנסיבות אלו היה עליו לצפות שרכבים או אוטובוסים נכנסים ויוצאים למפרץ וממנו, והיה עליו לנקוט זהירות מוגברת בנהיגתו ממצאי החקירה בזירת האירוע מראים שלא עשה כן [...] על הנאשם היתה החובה לשמור מרחק סביר מהמונית שנסעה לפניו להאט ולהיזהר זהירות יתר, במיוחד כאשר הוא מודע לכך שבאזור זה קיים מפרץ עם תחנת אוטובוסים אשר ממתינים בה אנשים".

13. בנסיבות אלה, אין בידי לקבל את הבקשה למתן רשות ערעור והיא נדחית בזאת. משכך מתבטלת ההחלטה שניתנה ביום 19.2.2014, במסגרתה עוכב ביצוע עונשו של המבקש.

14. המבקש יתייצב ביום 18.6.2014 לא יאוחר מהשעה 9:00 במשרדי הממונה על עבודות השירות במפקדת מחוז דרום, יחידת עבודות שירות בבאר שבע לתחילת ריצוי עונשו בעבודות שירות בבית חולים "הרצפלד", רחוב פינס 48 בגדרה.

ניתנה היום, י"ט באייר התשע"ד (19.5.2014).

שׁוֹפֵט